

**HOLD YOUR FIRE:
WHEN AND HOW TO
CORRECT THE BA'AL KOREH**

Source Materials
Shavuot 5766
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsweb.org

SHAR'EI EFRAIM ④ דע אהר"ל

(ו) שערי אפרים (ש"ג סעיף א'). וכתב המקראי קודש (שער ג' סעיף ב') וזה לשונו: דע כי הנגינה מקורה מסיני בא לנו, ובעת קבלת התורה ניתנה לנו הנגינה, כדאינתא בילקוט (יתרו) על קרא "יגענו בקול" וז"ל: בקול ובנעימה שהי' משה שומע ואומר לישראל, עכ"ל. ובספר חסידים (סימן ס"ג) כתב שאין לשנות הנגינה שקבעו מן התורה לנביאים, וכן להיפוך כי הכל הלמי"מ, שנאמר "יגענו בקול".

וז"ל התקונים (סוף התקונים תקונא תליתא) ובודאי אינון שלוחיא דצבורא צריכין כד קראן ספר תורה דיחתכון מלין ולא יימרון להון בהלעטה כגוונא דע"ר דאתמר בהון הבשר עודנו ב"ש והוון אכלין בהלעטה ואי לא הוו טחנון ליה (שערי רחמים שער ג' סעיף ג').

שוב אין להטריחו מדאי, שיסוד התקנה קיים כשנצטרף לציבור שקורין והיטה אזניו לשמוע, ואף שנאנס ולא שמע הכל ולא קיים כל המצוה, לא עבר על התקנה, לכן ע"ז לא חייבו שוב כשזו טירחא יתירה, ועיין מ"ק כג. שהתפללו ביחידות כשמת הנשיא, וכאו לבית הכנסת לקריאת התורה לכד שכל ציבור חייבין, עיין שם היטב שזהו ראייה נפלאה שקריאת התורה חמור וחייבין להצטרף לציבור, וכן מיושב מה שהוכיח הביאור הלכה שם ממה שבני הכפרים (שאינן ציבור בכפרים) היו באים לעירות בב' והי' לשמוע קריאת התורה, שהחיוב המוטל עליהם הוא להצטרף לציבור שמקיים חובתו בקריאת התורה, וכל שנצטרף לציבור תו לית לן בה אם לא שמע כמה תיבות, דיסודו חובת קריאה על הצבור.

ויש להוסיף בזה עוד שיסוד התקנה לקרוא מס"ת דוקא מכואר ברמב"ם פרק י"ב ה"ח דתפילה מפני שאסור לקרוא דברים שבכתב בע"פ ע"ש בכ"מ, ולזה הלא הוכיחו הראשונים ממגילה דשרי מקצת בע"פ שאפילו חיסר כמה תיבות מכתב לא איכפת לן בדיעבד, ובקריאת התורה גם כן אם חיסר ממלא בע"פ ולא ביטל בדיעבד המצוה, ובבעל קורא דוקא קפדינן טובא שמכואר ברמב"ם שאפילו קרא וטעה בדקדוק אות חוזר וכמכואר שם (ה"ו) שזהו עיקר התקנה, אבל השומע בדיעבד בקרא כמה תיבות בע"פ לא ביטל לגמרי המצוה שיהיה צריך לצאת למקום אחר לשמוע לצאת.

ולפי זה בנידון שאלה שלנו שחיסר כמה תיבות בשני וחמישי ולא שמע תשע פסוקים שלמים או בשבתות, נראה שאם נצטרף לציבור והטה אזנו לשמוע עבד כתקנת עזרא, ואף שנאנס ולא קיים כל המצוה, על זה אין החיוב חמור כ"כ, וישלים אותם מיד גם בע"פ כמ"ש, ולא ביטל עיקר התקנה להצטרף לציבור ולהטות אזנו לשמוע.

ולפי זה עיקר התקנה רק לציבור לקרוא, ויחיד חובתו להשתתף לציבור ויוצא חיובו, וכלבד שלא יסיח בזדון דעתו לא לשמוע שאז כאלו אינו משתתף כלל. וכמדומני שכן המנהג להקל כשלא יצא והיה בפנים אלא שחיסר לשמוע כמה תיבות, ורק יש מדקדקין ומהדרין שהולכים לעוד בית הכנסת לשמוע כל תיבה ולקיים המצוה כתיקונה וצ"ב.

שיהיו קורין בשני וחמישי (שם פ"ב ע"א) עשר תקנות פרשו התוס' לכך תקנו תקן עזרא וכו' וקורין בשני ב' ה' משום שהם ימי ובחמישי וכו' עזרא תיקן רצון כי משה רבינו עליו והא מעיקרא הוה מיתקנת השלום עלה לקבל לוחות ותניא וילכו שלשת ימים אחרונות בב' וירד ביום ה' במדבר ולא מצאו מים דורשי ומפני שהם ימי רצון נעני' רשומית אמרו אין מים אלא בו, ומגמרא משמע כי חורה וכו' עמדו נביאים תקנה זאת היה קודם זה שביניהם ותקנו להם זכר, והא קרא וילכו ג' ימים

היה קודם זה אבל פ"י זה כי יום ב' ויום ה' מיוחדים לדין כי השני מיוחד לדין והחמישי מיוחד לדין ודבר זה ידוע לחלמי לב ומפני כך אמרו במס' שבת (קכ"ט ב') שאין להקזין בב' ובה' שבו ב"ד של מעלה ומטה יושבים ולפני התוספת מאי ענין ב"ד של מעלה אל יום ב' ויום ה' אלא כמו שאמרנו בשני ימים אלו מיוחדים לדין ולכך קריאת התורה ותענית ותחתונים ראויים שיהיה ביום ב' וביום ה' וידוע על פי החכמה כי אלו שני ימים מיוחדים שבהם שולטים שתי מדות שהם דין זה ידוע ודי בזה.

Moche Shternbuck ⑤ דע אהר"ל ונהגו

סימן קמח

שאלה: יחיד שלא שמע כמה תיבות בקריאת התורה אם חייב לשמוע במקום אחר.

בעיקר החיוב קריאת התורה, הבאתי במק"א דברי הקדוש האר"י ז"ל בספר הכוונות שזמן מרובה התפללו אצלו ציבור ולא שמעו קריאת התורה, שהיה בגלות ולא במקומו לא טלטל ספר תורה לצאת, ודעתו משמע שאינו חיוב כ"כ ליחיד, רק כל ציבור חייבין לקרוא, וציבור שלא במקומו ליכא חיובא, עיין במגן אברהם סימן ס"ט סק"ט, ובברכ"י סימן קמ"ד סעיף ב', וצ"ב, ויחיד שמצטרף מקיים המצוה, אבל יסודו חיוב לציבור, וכן בשלחן ערוך קמ"ו (ס"ק ב') איתא שאם יש עשרה דצייתי מותר ללמוד כשתורתו אומנתו, וע"ש בבאור הלכה, שתמה דמהשולחן ערוך משמע דהיינו אפילו אם לא שמע קריאת התורה ותמה דהרי על כל איש ואיש מוטל החיוב דתקנת עזרא, עיין שם, ולמכואר יש לומר דנצטרף דיסודו חיוב לציבור ניחא, ועיין במועדים וזמנים חלק ב' סימן קס"ו מה שביארנו עוד בזה, ומכל מקום ביארנו שכל זה בזמנם שהיו בית כנסת "קבוע" לציבור אבל בזמנינו יש חיוב להצטרף לציבור שקורין יעושה.

ולפי זה נראה שאף שכל אחד צריך להשתתף בציבור שני וחמישי ושבתות שקורין בתורה, כדי להצטרף לציבור שיתקיים התקנה לקרוא בציבור, וחמור מתפלה בציבור בעלמא שאינו תקנת חז"ל כמוהו, שיסוד קריאת התורה בשני וחמישי תקנת עזרא. מ"מ בנצטרף לציבור ולא שמע הכל,

שמונת פסוקים שבטורה הי"ד
מגולס היה מנריך מכהן
לקרום לאחד לזמן ח' פסוקים שלא
יקרא עמו שלח לטור ולזן נראה
לר"ם דהא כל הצורה טלה נמי אחד
קרא כדחק במגילה (דף מה) קראוה
שים ילא ואמר בגמ' חנא מה שאין
כן בצורה ואומר ר"ם "דיחד קרא
בלא הפסקה שלא יקראו שנים זה ד'
פסוקים זה ד' ומה שטריגים ממה
לקראו שנים [ככל התורה] ואמר ר"ם
כד שלא יחביש מן שאיש יודע לקרות
בעלמז בעמז שמליט במסכת ביטרים
(פ"ג פ"ג) דתקין כל מי שידע לקרות
קרא בעלמז ושאיש יודע לקרות מקרין
לפניו נמשך מלהבוא ביטרים התקין
שיהו מקרין את מי שידע לקרות ואת
מי שאיש יודע לקרות והא דחמר
בידעלמי במגילה רבי שמואל בר רב
ילקח על לבי כנישתא וחזא חנא
דקרא וקרא ולא קרא בר איש חמיה
ח"ל אביר כשם שנתנה תורה על ידי
כרסור קי חט לריבין לנהוג בה על
ידי כרסור אפי' דמשמע שמחן טומד
אלא הקרא לא שיקרא עמואלא ועמד
ויקרא לוחס שיש להם לקרות כד
שתנתן וצורה על ידי כרסור ועוד ואמר
ר"ם דיטל להיזח שקלת חסיפ לז כנחת
ואדאמשמע במגילה שלא יקראו שנים
היט שניהם שזן בקול רם :

התנהגות בני ארץ ישראל וחז"ל כשהפרשיות לא שוות

כט. בני חז"ל שהגיעו לארץ ישראל לאחר אחד מהחגים, שחלו בערב שבת, שבחז"ל היה למחרת יום-טוב שני וקראו קריאה של יום-טוב, ובארץ-ישראל קראו בשבת זו הפרשה של אותו שבוע, בשבת הבאה צריכים בני חז"ל להשלים קריאת אותה פרשה שלא קראו (פח).

(פח) עיין יסודי ישרון מערכת קרה"ת עמוד 424, ואף שהכא רוב הציבור כבר שמעו, אך בני חז"ל בשבת שעברה עדיין לא התחייבו בקריאת פרשה זו. ועיין שו"ת בצל החכמה ח"א סי' ג (כ) שאם באפשרותם יעשו מנין באר"י ויקראו ב' פרשיות כדין ביטלו קריאת-התורה באחד השבתות, ועיין קצוה"ש סי' פד בכדה"ש סי' ק יח, ועיין זה השולחן ח"א סי' רפכ דיל"ע אם מנין שלם יודע שיעלו אח"כ לאר"י אם יכולים לקרוא ב' פרשיות יחד בחז"ל קודם שיעלו, וסיים שנראה שבאופן זה יקראו זו קראוים בפרשה הראשונה שחייבים בשבת זו, ולעולה השביעי יתחילו ג' פסוקים מסוף הפרשה הראשונה עד סוף כל הפרשה השניה, ועיין שו"ת רכבות אפרים ח"ד סי' עז (ה) שהגר"א קוטלר זצ"ל שהגיע לאר"י אחרי יו"ט, והפסיד פרשה, קראו עבורו ב' פרשיות, ואף שהציבור היו בני אר"י ולא היו צריכים לקריאה זו, ועיין גם בספר אהלך באמיתך (לגרי"ב שטרן) פרק מז סע' א-ד שיכולים לקרוא בחז"ל קודם צאתם לאר"י, ואם לא קראו בחז"ל יקראו באר"י הפרשה שהחסירו, וע"ש בסע' לב דכשחוזרים לחז"ל ועדיין יש הבדל בין הפרשיות צריכים לשמוע שם פרשת השבוע ואף שכבר שמעו פרשה זו באר"י. וע"ש פרק מה סע' כה דכשחל ח' של פסח בשבת ובתפילת שחרית ומוסף התפללו בני חז"ל באר"י במנין לעצמם, בתפילת מנחה לא יקראו את כל פרשת שמיני שהפסידו, ורק יקראוה בשבת שלאחר-מכן. ומהגר"י נויבירט שליט"א שמעתי שמספיק שיקראו את הפרשה שהפסידו שנים מקרא ואחד תרגום. ועיין גם בספר ועלהו לא יכול סי' רפה בשם הגר"י אויערבאך זצ"ל.

SHULCHAN ARUCH (8) הלכות קריאת תורה

קמא דיני הקורא והמקרא, ובו ח' סעיפים:

- א (א) אצריך לקרות (ב) מעמד, (ג) ואפלו (ד) לסמך עצמו לפתל (ה) באו לעמוד אסור, (ו) אלא אם-כן הוא בעל גבשו: הגה (ה) וכן הסזן הקורא צריך לעמד עם הקורא (מדרכי הלכות קטנות): ב (ו) ילא יקראו שנים, אלא העולה קורא (ז) ושלח-צבור שותק, (ח) האו שלח-צבור קורא והעולה לא יקרא בקול רם. 'ומפל מקום צריך הוא (ט) לקרות עם השליח-צבור כדי שלא תהא ברכתו (י) *לבטלה, אלא שצריך לקרות (יא) בנחת (יב) שלא ישמיע לאזניו: (יג) ואפלו משמיע לאזניו ליפא למחש, דלא צריך (ג) מתפלה גדלעיל סימן קא) (דעת

MISHNE BERURA (7) אנה חזרה

שלח-צבור קורא וכו'. וקמנהגנו עכשו שלעולם השליח-צבור קורא אפלו פשהעולה הוא בקי, (ו) כדי שלא לביש את מי שאינו יודע לקרות, (ח) וגם יפצאו הרבה שאין יודעין בטוב לקרות הנקדות והשעמים וירצו לקרות, והצבור אין יוצאין בקריאתו, וכשימצעום מקריאה אחר לאנצווי:

JOURNAL OF JEWISH MUSIC AND LITURGY

Rabbi Soloveitchik was opposed to the common practice of having a Bar Mitzvah boy read the entire Sidrah including his own Aliyah. He felt that this constituted a violation of the Minhag, not to allow anyone to lein his own Aliyah. From the Rema to O.H. (139, 3) this would not seem to be the Minhag in his times. In Even Ha'ezzer (34, 1) a similar Minhag is recorded not to allow any Hatan to recite Birkhot Eirusin for himself, in order not to embarrass the Hatanim who will not be able to recite the Berakhot on their own. This is why the rabbi recites the Berakhot for all couples. And yet if the rabbi is single, when he gets married, the Poskim allow him to recite Birkhot Eirusin for himself. The situation of the Baal Keri'ah taking an Aliyah and reading for himself seems parallel to the rabbi reciting Birkhot Eirusin at his own wedding.

Regarding the Tokhe'ah see Magen Avraham to O.H. (428, no. 8). See Rema to O.H. (139, 3) that the Baal Keri'ah is not called up by name, since he is standing there already. According to this custom of the Rema, when a Bar Mitzvah boy is reading the Sidrah and is honored with Maftir, he is not "called up" by name, but merely recites the Berakhot over his Aliyah.

ובסי האשכול (סי יח) כתב, הקורא בתורה כהלכתה מאריכין לו ימים ושנותיו שנאמר כי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים וכו' אורך ימים בימינה, ובשמאלה עושר וכבוד, ואמרינן למאמינים בה אורך ימים וכ"ש עושר וכבוד, למשמאלים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא (ילקוט דוד בשלחן הקריאה סימן חי סעיף א').

TUR (13) טור (א"ח ע"י קמ"ג) סימן קמ"ב

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן [א] אם טעה הקורא אם מחזירין אותו:

א כתב בעל המנהיג אם טעה הקורא או החזן המקרא אותו טוב שלא להגיה לו על שגגותיו כרבים שלא להלכין פניו [א] דאף על פי (ב) שטעה בה יצא ידי קריאה דאיתא במדרש שאם קרא לאהרן הרן יצא [א]. והרמב"ם ז"ל כתב קרא וטעה אפילו בדקדוק אות אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדקדוק:

TEFILA K' HILCHESA (12) תפילה כהלכתה

(ג) מ"ב קמ"ב. ו. ודעת הגר"ש אלישיב שליט"א, שהמתפלל נוסח אשכנז, לכתחילה לא ישמע קריאת בהברה חסידית מפני שהם אימרים הוא כהוא, וגם אין שומעים תמיד במדויק את שם ה"י אכן, בדיעבד - יוצאים. (כידוע מן החזו"א ז"ל לא עיכב כשמע קריאה במבטא חסידו וכן משמע שהיתה רעת הגאב"ד דבריסק - ראה תשובות והנהגות (שטרנבוך). קנ"ד. וכן שמעתי שאמר מן הגר"י קנייבסקי ז"ל שבורשא שמעו גדולי עולם קריאת בבתי מדרש של החסידים ויצאו בזה. מאידך, מן הקורא במבטא הספרדים יוצאים יד"ח יותר, כנימוק הגר"ש אלישיב שליט"א, מפני שלרמב"ם: שם אדנות בפתח. אמנם אין אשכנזי יוצא יד"ח קריאת מספר שבכתב ספרד (כתב ווליש) מחמת הש' שלהם, מאידך בכתב חסידו [הארז"ל] אף שהצ' הפוכה - אפשר לצאת. (כבר נודע שלגר"ח מוולוז'ין ז"ל היה ס"ת בכתב חסידו). ובשרית אג"מ או"ח ח"ד סה, שבר מצוה, מעיקר הדין יקרא בהברת הציבור, ואם נתחנך בהברה ספרדית יתכן ויש לאפשר לו לקרוא המפטיר וההפטרה (ולפעמים אף כל הפרשה) וכן יעבור לפני התיבה - בתנאים המפורטים שם.

SHULCHAN ARUCH (14) שולחן ארוך (א"ח)

קמ"ב דין מי שקרא וטעה, ובמקום שאין שם מי שיודע לקרות בדיוק. וכו' כ' סעיפים: א קרא וטעה (א) אפלו בדקדוק אות אחת, (ב) מחזירין אותו. הגה וכן דין (ג) הסגן הקורא. ודוקא שנוי משמנה על ידיה הענין, (ד) אכל אם טעה בנגינת הטעם או (ה) בנקוד (ה) אין מחזירין אותו, אכל גזעין (ו) בו (כ"י ופסקי מהרא"י סימן קפ"א): ב ביישוב שיש שם מנגן ואין מי שיודע לקרות בתורה בהלקחה בדקדוק ובטעמים, אפלו הכי (ז) יקראו (ז) בתורה בכרחה (ח) בהלקחה. (ומפטירין בנביא. ועין בסמוך ריש סימן קמ"ג):

NEFESH HA'RAV (16) נפש הרב (א"ח ק"א)

[ו] רבנו סיפר לנו שדעת זקנו הגר"ח היתה שאפילו בטעה בטעמים (בטראפ) מחזירין אותו, וכ"ש בטעה במבטא התיבות, אפילו בטעות שאינה משנה את הענין, דדוקא במגילה דנקראת אגרת הוא שהקילו בירושלמי. [עיי מסורה חוברת ו', עמוד כה.]. אכן הרמ"א בשו"ע או"ח (קמ"ב ס"א) הקיל בזה, דדוקא בטעות שמשנה את הענין הוא דמחזירין אותו. ורבנו הכריע בזה ואמר לנו, דאם הבעל-קורא לא יכעוס, ולא יתבלבל לגמרי אם יגידו לו שטעה, אז בודאי מן הנכון להחמיר כדברי הגר"ח. אך אם הבעל-קורא אינו בתורה, ויקפיד על כך שמחזירין אותו על כל טעות קלה, או אפילו אם לא יקפיד, אלא דאיכא למיחש לשמא יתבלבל מכל וכל, אז בודאי מן הנכון לסמוך על פסק הרמ"א.

MISHNE BERURA (15) מנהיג ברורה

א (א) אפלו בדקדוק אות אחת. כגון (ב) שחסר או הוסיף אותה אות וכדומה, כמו שיבאר לקמה: (ב) מחזירין אותו. שיקראנה בדקדוק. והנינו בין כשהוא עומד צדין בפסוק זה ובין שפכר גמר הפרשה, (ג) ואפלו ברך לאחריה נמי. העולה אחריו חוזר לאותו פסוק, (ד) וקורא ממנו ולהלן עד סוף הפרשה, ועוד שלשה פסוקים מפרשה שאחריה: (ג) החזן הקורא. כלומר, עכשו שהתחן הוא הקורא, נמי דינא הכי, אף-על-פי שהוא אינו מברך על הקריאה, ולא בכרחה תליא מלתא: (ד) אכל אם טעה וכו'. והוא הדין אם חסר או הוסיף אותה אות במקום שאין הענין משמנה על ידיה, כגון (ד) שקרא ל"אהרן" "הרן" בפתח בלא אלף (ה) או ל"מצרים" "מצרים" וכדומה. ונקט נגינה ונקוד, משום דעל-פירב אין הענין משמנה על ידם. ובנקוד נמי, (ו) אם ארע שהענין משמנה על ידיה, כגון "יעשה" בפתח קרא "יעשה" בצירי או להפוך, או "בחלב" בפתח קרא "בחלב" בצירי, (ז) או "יושב" "ישב", וכל פיצא בזה שהענין משמנה בודאי, מחזירין אותו גם בנקוד. ובספר שלחן-עצמי-שטים הוסיף עוד, דהוא הדין בנגינת הטעמים כשהענין משמנה על ידיה, כגון שקרא משרת במקום מפסיק. מחזירין אותו (ודלא כמו שאומרים ההמון שאם קרא את השם אין מחזירין בטעה בנגינה): (ה) אין מחזירין אותו. הנינו (ט) בין פהזן הקורא ובין העולה: (ו) בו. וכתב בתשובת מהר"ם מינץ: החזן צדיף לתור מתחלה הסדרא שמהא שגורה בפיו כל הדקדוקים במתגין, לעיל ומלרע, מין ושמאל, ויקרא במתחן ולא במהירות, ואולי יכליע שום

ח"י אדם CHAYEI ADAM (17) אדם

ב נ"ל דמותו לומר חצי פסוק אע"פ שמזכיר את השם. ולכן אם קרא וטעה בנגינה וטעמים, מותר לקרותו עוד הפעם אע"פ שאינו חוזר כל הפסוק, כיון שהוא להשלים הפסוק. אבל לומר חצי פסוק בדרך קריאת פסוק, אפילו בלא הזכרת השם, אסור (ב), דכל פסוקא דלא פסקיה משה בתורה, אנן לא פסקינן. וה"ה בנביאים וכתובים (ס"ח מ"ב).

כתוב BEIS YOSEF (18) ב"י יוסף (ס"ח) אדם

כתוב

בכתבי מה"ר ישראל (תה"ד ח"ב)
סימן קפ"א ראיחי כמה פעמים
לפני רבתי ושאר גדולים שטעו
הקוראים בדקדוקי טעמים וגם בפתח
וקמץ סגול ולרי אע"פ שגערו בו
קצת מכל מקום לא החזיר מהן:

ב וכתב עוד שם בשוב שיש שם

מנין ואין מי שיודע לקרות בתורה כהלכה בדקדוק ובעמיה נראה
דאפילו הכי יקראו בתורה כמו שקורים בניבור בצרכה כהלכתה
ומפטירין בנביא (א): כתוב בארחות חיים (שם) מנהג ספרד אחר
קריאת התורה בשבת לומר והוא רחוס יכפר עון לכפר על שגגת
הטעיות במקרא עכ"ל והיום אין זכר למנהג זה:

שער לט

טעות בקריאה

א. החזן הקורא בתורה צריך לחזור על הקריאה היטב שתהיה שגורה בפיו בכל דקדוקי הקריאה דהיינו: מלעיל ומלרע – הפסק במקום הנכון – דגשים ורפויים וכו'. ובעיקר צריך להיות בקי היכן הוא אתנחתא והיכן הוא סוף פסוק. וגם הנגינות יהיו שגורות בפיו כי מצותה לכתחילה לקרותה עם כל הנגינות כפי מה שנתקבלו (סי' קמ"ב סעיף א' ס"ק ו').

ב. יש טעות שחוזרים עליו ויש טעות שאין חוזרים עליו, כדלהלן:

אם קרא וטעה במקום שהענין משתנה צריכין לחזור אותו מיד. ואם לא החזירוהו מיד וכבר בירך העולה ברכת אשר נתן, יחזרו לקרות ממקום הטעות ולהלן לעולה אחריו. וזה בקריאה של שבת אבל ביום ב' וה' ובמנחה דשבת יש ספק אם צריכין לחזור דאפשר דלא גרע מאם חסרו פסוק שלם דאין צריכים לחזור (שם ביה"ל ד"ה "מחזירין").

ואם טעה במקום שאין הענין משתנה ולא חיסר תיבה אין לחזרו. אך במקרה זה כתב הרמ"א דגוערין בו, ויש אומרים דכונת הרמ"א, לגעור בצנעה או דוקא בשיש ממונה שיגער בו כדי לזרזו. אבל לאחרים אין לביישו ברבים.¹ וגם הרבה פעמים

1. דוהה כעין אונס דמן הסתם הכין עצמו לקריאה ושגיאות מי יבין ואין לביישו ובפרט אם הוא איש נכבד או זקן או אם קרה מחמת אימתה דציבורא. וכן לבר מצוה הקורא אין לחזרו במקום שאין הענין משתנה והרבה יש לזוהר על כבוד הבריות וכבוד המשפחה. ואיתא בב"י בסוסיי

מפסידים שמעית הקריאה ע"י האנשים הצועקים ויצאו שברים בהפסדס (סי' קמ"ב סעיף א' ס"ק ד' ה' ואשל אברהם).

טעות שאין חוזר עליו

ג. אם חיסר או הוסיף איזה אות ואין הענין משתנה, וכן אם טעה באיזה ניקוד שאין הענין משתנה אינו חוזר.

טעות שחוזר עליו

ד. באלו אופנים צריך לחזור על הקריאה.

– אם חיסר תיבת "את".
שחיסר תיבת "את".

– אם טעה בניקוד באופן שהענין משתנה, למשל במקום יִעֲשֶׂה קרא יַעֲשֶׂה. או במקום חֶלֶב קרא חֶלֶב או חֶלֶב במקום יוֹשֵׁב (לשון הוזה) קרא יֹשֵׁב (לשון עבר).

– אם טעה בנגינה, באופן שהענין משתנה כגון שקרא בנגינה המתברת במקום שיש נגינה המפסקת. למשל בפרשת העקדה, במקום "ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר | אברהם אברהם", קרא "ויאמר אברהם". או במקום "עזים מאתיים | ותשיש עשרים | רחלים מאתיים" | קרא, "עזים מאתיים ותשיש | עשרים רחלים".

– אם טעה במלעיל או מלרע במקום שהענין משתנה כגון: ורחל באה (בראשית כ"ט) שבפסוק ו' נקרא מלרע ובפסוק ט' מלעיל).

קמ"ב דהיה מנהגם לומר אחר הקריאה והוא רחוס יכפר עון מחמת חשט טעות בקריאה, והמנהג נתבטל. ואמרו הטעם כדי שלא ימנעו הקוראים מלקרות.

2. והגר"א מחמיר בזה.

ח. ואם דלגו קרוב לסוף הפרשה וסיימו הפרשה, יקראו למפטיר ממקום שדלגו (שם ס"ק י').

ט. אם דילג חלק מפרשת פרה עיין בש"ע (סי' קל"ז סעיף ה' וסי"ק י"ז י"ח).

ביו"ט וחול המועד

י. אם דילג פסוק שאינו מדבר ששייך לאותו יו"ט אינו חוזר. ואם לאו חוזר לקרות עם עוד ב' פסוקים וכני"ל, ובלבד שיקרא חמשה קרואים ושלושה פסוקים לכל אחד. וכעין זה בחול המועד (סי' קל"ז סעיף ג' וסי"ק י"א ובה"ל ד"ה "פרשת" ועייניש).

5. כגון אם חסר בסוכות איזה פסוק מענינו של פסח או שבועות.

אם דלגו חלק מן הקריאה

במנחה של שבת וביום ב' וה'

ה. אם דלגו פסוק אחד (או יותר) וגם קראו לפחות ג' פסוקים לכל הקרואים, אם קראו עשרה פסוקים (בלא פסוק המדולג) אינו חוזר.³ ואם לא קראו אלא ט' פסוקים וגם דילג פסוק אחד, וכן אם לא קראו ג' פסוקים לאחד מן הקרואים, חוזרים וקוראים פסוק שחסרו אם עוד ב' פסוקים ומברכים לפניהם ולאחריהם (סי' קל"ז סעיף ג' וסי"ק ה' ו' ז').

[ומשמע מרהיטות הפוסקים שאם קראו ג' פסוקים וטרם בירך הברכה האחרונה, אעפ"כ אינן צריכין לחזור על הפסוק שלא קראו דאין בזה עיכוב].

בשבת

ו. בשבת אפילו דילג רק פסוק אחד ואפילו רק תיבה אחת צריכין לחזור ולקרות הפסוק שחסרו עם עוד ב' פסוקים ואף אם לא הרגישו רק לאחר הקריאה. וצריכין לברך לפני קריאת הפסוקים ולאחריהם. ואפילו לאחר שהחזירו התורה להיכל או לאחר מוסף צריכין לחזור ולקרות ג' פסוקים בברכה⁴ (שם סעיף ג' וסי"ק ח' ט').

ז. אם הרגישו באמצע הקריאה שדלגו תיבה אחת או פסוק אחד, העולה הבא מתחיל לקרא מלפני הטעות וקורא כסדר, ובנוגע למנין הקרואים עולה גם מי שקרא בדילוג, ובלבד שקראו לו שלשה פסוקים.

3. דהרי יקרא הפרשה בשבת הבאה.

4. ואין לחוש על מה שקוראים שלא כסידרם דהא אם קוראים לבסוף וכגונא דשי"ע ג"כ הוה שלא כסידרן וע"כ דיוצאים בזה.

אות או תיבה חסרה ויתרה או כשנתחלפו האותיות ולא נשתנה המשמעות

ד. יש אופנים כשיש אות או תיבה חסרה ויתרה או כשנתחלפו האותיות אע"פ שלא נשתנה משמעות הענין מוציאים ספר תורה אחר.
למשל:

במקום "כבש" נכתב "כשב" – במקום "מגרשיהם" נכתב "מגרשיהן" – במקום "ואנחנו" נכתב "ונחנו" – במקום "ונמצא" נכתב "ונמצה". וכ"ש אם חסרה או יתירה תיבה שלימה או שנכתבה תיבה אחת פעמיים. וכן קרי או כתיב שלא נכתב כמקובל פסול (סי' קמ"ג סעיף ד' ס"ק כ"ה).

אות שנמחק או שלא נכתב כראוי

ה. אם קפץ הדיו השחור אפילו ממקצת אות ונראה במקומו רק מראה אדמדם בקלף,² הרי זה פסול ומוציאין ס"ת אחר אם לא נשאר צורת האות וצריכין לשאול למי שבקי בצורת האותיות (סי' קמ"ג סעי' א' ס"ק כ"ה וסי' ל"ב ס"ק קכ"ח), וכ"ש אם האות לא נכתב בצורתו מתחלה.

הפסק באות

ו. אם יש הפסק באות אף שהוא דק נחשב הפסק ובתנאי שיכולים לראותו בקצת הסתכלות בלי עיון רב.³

2. ואין זה בכלל רישומו ניכר כיון דלא נשאר דיו ומראה האודם הוא מחומר אחר שהיה מעורב בדיו ונתחלק ממנה (שו"ת חת"ס יו"ד סי' רנ"ו).

3. והפסק שאינו נראה רק ע"י הסתכלות נגד השמש לא נחשב הפסק (סי' ל"ג סוף בה"ל ד"ה "אמרי").

שער מ

אם נמצא טעות בס"ת מתי מוציאים ס"ת אחר

א. אין מוציאים ס"ת אחר אלא אם הראשון ודאי פסול לכל הפוסקים. ואם יש ספק או שיש מחלוקת הפוסקים יגמרו הקריאה בס"ת הראשון ואין להוציא ס"ת אחר (סי' קמ"ג סעיף ד' ברמ"א ובסוס"ק כ"ה).

מלא וחסר והנקודות שעל האותיות

ב. כיון שספרי תורה שלנו אינם מדויקים, אין מוציאים ספר תורה אחר כשיש טעות ביתירות וחסירות, דהיינו מלא וי"ו או חסר וי"ו וכן בי"ד במקום שלא נשתנה המבטא. למשל אם במקום שצריך להיות כתוב "אבותינו" (עם יו"ד) כתוב "אבותנו" (חסר יו"ד) קוראים בס"ת כזה. וכן באותיות קטנות וגדולות שנמסרו במסורה או כשחסר הנקודות כגון על "איה שרה אשתך" אין להוציא אחר דאין אנו בקיאים כל כך בזה (שם ס"ק כ"ה וכ"ו).

אות שנמחק ורישומו ניכר

ג. אם נמחק מקצת השחרות מן הכתב ועדיין רישומה של עצם הדיו ניכר ותינוק דלא חכים ולא טיפשי יכול לקרותו הרי זה כשר. וכן אם עצם הדיו נתאדם מחמת היושן ג"כ נחשב לרישומו ניכר וכשר ואפילו בכמה תיבות או פסוקים. ועיין לקמן סעיף ה' (סי' קמ"ג סעיף א' ס"ק כ"ה ועיין בסי' ל"ב ס"ק קכ"ח).

ו. והיינו שידוע צורת האותיות אבל אינו חכם להבין מעצמו מתוך העיני מעצמו את האות הראוי להיות שם.

לתינוק דלא חכים ולא טיפש, וכן אם אין מרחק כראוי בין ב' תיבות עד שנראה לתינוק דל"ח ול"ט כתיבה אחת, צריכין להוציא ספר אחר (שם ס"ק כ"ה).

ז. באותיות שיש להם רגלים כגון: ד. ו. ה. ו. ז. ח. י. ל. מ. ד. ו. ע. ק. פ. צ. ר. ת. או קו לרוחב כמו: ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. תלוי אם נשאר צורת האות, וצריכין לשאול לתינוק דלא חכים ולא טיפש אם יודע שם האות. (וצריך לכסות חלק שלמטה) ובשעה שבדוקים ע"י תינוק צריכין לברר פרטי הדין ע"י שאלת חכם.

ח. ואם ההפסק באמצע האות כגון שיש הפסק בין ראש האלף לגוף האלף, [שאינו נוגע בגופן] נפסל האות (ע"פ סי' ל"ב סעי' ט"ז ומ"ב שם).

ט. לשארי הפסקות צריכין בקיאות גדולה בדין צורת האות וצריכין שאלת חכם או סופר בקי.

אות שנוע בחברו

י. צריכין בקיאות בדינים צורת האותיות לידע אימתי נפסל ע"י נגיעה באות אחר או באות עצמה [במקום שאין ראוי ליגע] ואל יורה רק הבק⁴.

יא. אך באופן שיש רק נגיעה קטנה וצורת ב' האותיות ניכרת היטב (דהיינו שלא נשתנה צורת אחת מהאותיות) אין צריכין להוציא ס"ת אחר (סי' קמ"ג ס"ק כ"ה).

יב. אם נמצא אות דבוק בחברו באופן שלא נשתנה צורת האות וניכר שנעשה אחר הכתיבה או לאחר שנשלם האות אין מוציאים ס"ת אחר ואם ספק יוציאו ס"ת אחר (דה"ח).

מרחק באמצע התיבה או אין מרחק בין ב' תיבות

יג. אם יש מרחק באמצע התיבה באופן שנראה כשתי תיבות

4. רדע דחסרון ידיעה לא נחשב כספק ולא נחשב כספק ספיקא.

ויש בזה שני אופנים :

א) אם נמצא הטעות לאחר שברך העולה ברכת אשר נתן אז יקרא הש"ץ כל שאר הקריאה עד הסוף בלי ברכה לפניה ולאחריה.

ב) אם נמצא הטעות לפני שברך ברכת אשר נתן, אז יגמרו הקריאה שלו ולא יברך לאחרונה אלא יעמוד שם על הבימה עד גמר הקריאה ואז יברך. ויש אומרים דיקיימו גם מצות ז' גברי ע"י שיקראו עוד קרואים שיעלו לתורה לכל פרשה ופרשה כרגיל אבל לא יברכו לא בתחילה ולא בסוף [שהרי הס"ת אינו כשר] ונזהר יתקיים המצוה של הז' קרואים. ולבסוף אחר גמר הקריאה יברך אותו שבעליתו נמצא הטעות ברכת "אשר נתן" כי עדיין לא בירך לאחרונה. וכן ביום ב' או ה' או ביו"ט יקראו מנין הקרואים ועלו ויעמדו שם לקריאתם בלי ברכה.

כשיש בביהכנ"ס ספר תורה אחר

אם כבר בירך ברכה האחרונה

ב. כשיש בביהכני"ס ס"ת אחר תלוי הדבר אימתי נמצא הטעות :

א) אם כבר בירך העולה ברכה האחרונה מכניסים ס"ת הפסול להיכל (בלי הגבה) ומוציאים ס"ת כשר ומתחילים לקרות ממקום שפסק העולה האחרון, והקריאה שבס"ת וגם מנין הקרואים שבס"ת הראשון עלתה להם בדיעבד. ואם לא נמצא הטעות עד לבסוף הקריאה עלתה להם כל הקריאה (סי' קמ"ג ע"ז וסי"ק י"ד – ט"ז).

שער מא'

ההנהגה שנמצא טעות בס"ת באמצע הקריאה

הקדמה: אם באמצע הקריאה נמצא טעות בספר תורה שעל ידה נפסל הספר יש בזה כמה אופני הנהגה לפי החילוקים הבאים¹.

ההנהגה תלויה אימתי נמצא הטעות

א) אם בין גברא לגברא.

ב) אם לאחר שכבר קראו ג' פסוקים.

ג) אם קודם שקראו ג' פסוקים.

וכן יש חילוק אם יש שם עוד ס"ת כשר שאפשר להוציא או אם אין שם ס"ת אחר.

ולענין קריאת מפטיר יש הנהגה מיוחדת.

כשאין שם ס"ת אחר

א. אם נמצא פסול גמור בס"ת ואין שם ס"ת אחר אעפ"כ לא רצו רבותינו מתקני התקנות שיתבטל הקריאה לגמרי. ולכן התירו לגמור הקריאה בס"ת הפסולה².

1. בענין זה יש כמה מנהגים. ובית הכנסת שיש להם מנהג קבוע ינהגו במקומם. אבל במקום שאין מנהג ינהגו כמו שכתבנו למעלה (מתוך דברי המ"ב סי' קמ"ג סי"ק כ"ג).

2. כי יש לסמוך על השיטות דאין הקריאה נפסדת אף שהס"ת אינו כשר לגמרי.

ב) בשבת נכון לעשות עליות נוספות לקרא ז' גברי בס"ת הכשר אם זה אפשר מבליית הפסוקים שנשאר אחרי הטעות [ואם אפשר לעשות בלי תרעומת הקהל].

אם כבר קראו ג' פסוקים כשנמצא הטעות אבל עדיין לא בירך

ג. אם נמצא הטעות באמצע הקריאה נוהגים ברוב המקומות כדלהלן:

אם כבר קראו ג' פסוקים יפסיקו במקום שנמצא הטעות ויברך ברכה אחרונה ויחזירו ס"ת הפסול להיכל ויוציאו ספר שני ויקראו כנ"ל (באות א') (עיי'ן בה"ה"ל קמ"ג ד"ה אם נמצא טעות על פי הכרעת הרמ"א וכמבואר במ"ב) כך יש לנהוג בכל מקום שאין מנהג קבוע אך יש בזה גם שיטות אחרות ולכן אין לשנות בשום מקום מנהג שנהוג כאחד מהשיטות המבוארים בה"ה"ל קמ"ג ד"ה אם נמצא טעות. ואם א"א להפסיק שם ראה להלן אות ה'.

אם עדיין לא קראו ג' פסוקים כשנמצא הטעות או אם עומדים במקום שאסור לעשות הפסקה

ד. אם נמצא הטעות לאחר שברך ברכה ראשונה קודם שהתחיל הקריאה או אף כשכבר התחיל הקריאה אבל עדיין לא קרא ג' פסוקים יחזירו הס"ת מיד להיכל והקורא יעמוד שם בשתיקה ולא יסיח דעתו מן הקריאה ויוציאו ס"ת כשר וימשיכו הקריאה בלי ברכה חדשה³ ובסוף הקריאה יברך לאחרונה (שם).
ה. וכן הדין אף כשקראו ג' פסוקים אבל עומדים במקום שאין יכולים להפסיק, כגון שעומדים בתוך ג' פסוקים של פרשה.
3. ויש נוהגים דבאופן שלא קראו כלל שיחזרו ויברך בספר הכשר.

פתוחה או סתומה (עי' לעיל עמוד קיב אות ג' או באמצע תוכחה לא יברך לאחרונה אלא יוציאו ס"ת כשר ויגמרו לו הקריאה ואח"כ יברך כנ"ל (שם). וכן הדין אם נמצא טעות באמצע המסעות של פ' מסעי (ראה שער מ"ג אות ה').

אם נמצא טעות בס"ת לפני קריאת המפטיר

ו. נוהגים שאין מוציאים ס"ת אחר בשביל קריאת המפטיר בשבת כיון שרק חוזר על הפסוקים שקרא האחרון, ולכן אם נמצא הטעות לאחר שקראו לאחרון נוהגים שהאחרון קורא מיד את ההפטרה, ואת חצי הקדיש יאמרו אחר ההפטרה.⁴ ואם הרגישו בטעות אחר שאמרו החצי קדיש, יקרו למפטיר ג' פסוקים בס"ת הפסול בלי ברכה לפני ולאחרי הקריאה, ואח"כ יאמר ההפטרה.

ז. **אם נמצא טעות בשעת קריאת המפטיר** יגמרו הקריאה

אבל לא יברך ברכה אחרונה. וכל זה בסתם שבת. אבל בשבת ור"ח או בארבע פרשיות וביו"ט שקריאת המפטיר מחובת קריאת היום, צריכין להוציא ס"ת נוסף לשני שכבר הוציאו לפני הקריאה או לגלול את הראשונה כמו לקריאת הסדרה של שבת, ואין חילוק אם כבר קרא ב' או ג' פסוקים כי כל הפרשה בכל חיוב הקריאה ואל יברך לאחרונה עד שיגמרו קריאת המפטיר בס"ת הכשר⁵ (סי' קמ"ג ס"ק כ"א).⁶

4. שלא להפסיק בין הקריאה להפטרה.

5. ולא הרגישו בטעות מקודם.

6. ואף אם לא נשאר אלא ב' פסוקים או פסוק א' ואינו צריך לקרות בס"ת השניה ג' פסוקים כי מצטרפים הקריאה הראשונה גם לזה.